

■ CONVIVENZA

Viadi en il temp per portugais

DA SIMON DENOETH*

Per fortuna discor jau rumantsch. Il simbol da questa lingua – la clav – è senz'autoer fitg adattà. Almain sch'i va per las linguas latinhas ha il rumantsch gia avert pliras portas a mai. L'onn passà quella dal mund lusofon. Senza savair in pèr plets portugais fiss jau stà detg pers en in pajais sco la Brasilia. La situaziun è main dramatica en il Portugal, nua ch'ins è pli poliglott. Ma era là èn enconuschientschas da quella lingua in instrument prezios per entrar en discussiun cun ils indigens.

Quai sa verifitgescha era durant ina fin d'emna prolungada a Porto. Questa citad è ideala per in pèr dis da recreaziun. Er ils contorns cun lur numerus bains da vignas han bier da porscher. Là emprendan amaturans tranter autoer ch'il porto n'è betg mo da color cotschen stgira. Tawny, Ruby, White e co ch'els han tuts num, fan resplender il vin da Porto en las nianzas las pli variadas e cunquai datti era gusts che tanschan da fitg dulutsch enfin fitg setg. Viva ensemen!

Sin il sgol da return per Genevra vegn ins conscient ch'il Portugal dispona sper il porto anc d'in autoer bain d'export: numnadamain sias forzas da lavur. La pli gronda part dals passagiers a bord eran lavurers che gudognan lur paun da mintgadi en Svizra. La finla èn ils Portugais la terz gronda gruppa dad esters en noss pajais. E senza els avessan insaquantas branschas

problems da personal. Els lavuran sin prest mintga plazzal, fan ils letgs d'hotels u nettegian biros. E tar ils blers patruns èn els fitg stimads, perquai ch'els han la reputaziun dad esser lavurus e discrets, ma era da planscher darar.

Gist sper mai en l'avium sesa Jorge, in signur da var 60 onns che lavura dapi passa 30 onns sco mecanist en la vischinanza da Losanna. Cun problems da sanadad n'ha el betg da cumbatter, anzi, ins s'accorscha strusch sia vegliadetgna.

Ses portugais vegn sco sajettà or d'in chanun ed uschia aud jau bier sur da sia vita e sur dals onns turbulents da la Revoluziun da neglas e da las guerras colonialas en l'Africa. Il sgol da duas uras passa svelto.

Jau percorsch che Jorge guarda enavos sin ils temps passads cun ina buna purziun nostalgia. Ils onns da la dictatura Salazar na sajan betg stads simpels, ma almain n'avevan ins betg da serrar l'isch-chasa – laders na devi prest betg. Questa idealisaziun cumpiglia era

las guerras colonialas. Sco um giuven ha el prestà ses servetsch militar en l'Angola. «Portugal n'avev mai duì laschar ir sias colonias africanas», manegia el. Sch'il Portugal possedess ellas anc oz, fiss ses pajais «pli ritg che la Svizra».

Jau taidl quai che quest signur raquina e ma lasch manar sin in viadi en il temp per portugais. Jau na poss dentant betg ir d'accord cun sias ideas. La segirtad supponida d'ina dictatura u las invasiuns da rapina dal temp colonial n'èn – tenor mai – betg cumpatiblas cun il model d'in stadi modern e maioren. Speranza che Jorge è be l'excepsiun che conferma la regla. Per tge ch'il Portugal ha per gronda part reussì da far il pass en il 21avel tschientaner.

*Simon Denoeth ha ragischs engiadinais ed ha studegià politologia. El lavura a Berna en il sector da la comunicaziun.

Vocabulari

lusofon – portugiesischsprachig
pajais – Land
poliglott – mehrsprachig
indigen – Einheimischer
sa verifitgar – sich bewahrheiten
contorn – hier: Hinterland
bain da vigna – Weingut
porscher – bieten
cotschen stgir – dunkelrot
nianza – Schattierung
sgol da return – Retourflug
bain d'export – Exportgut
ester – Fremder
plazzal – Baustelle
nettegiar – reinigen, putzen
planscher – klagen, jammern
invasiun da rapina – Raubzug
maioren – mündig

Unterstützt von der
Lia Rumantscha

Lia Rumantscha